

ગાંડીવ મુદ્રણાલય હવાડિયા
ચકલો, સુરતમાં છાપી ગાંડીવ
સાહિત્ય મંદિર તરફથી નટવર
વીમાવાળાએ પ્રગટ કરી

સંવત ૧૯૯૬ ♠ આવૃત્તિ ત્રીજી

કિંમત આનો એક

૨૭

રમકડાંની દુકાન આ વાત
અંગ્રેજીમાં પ્રગટ થતા
એક બાળ ચોપાનિયા
પરથી લીધી છે. એની
શૈલી નવી છે. આશા
છે કે બાળકોને તે ગમશે.

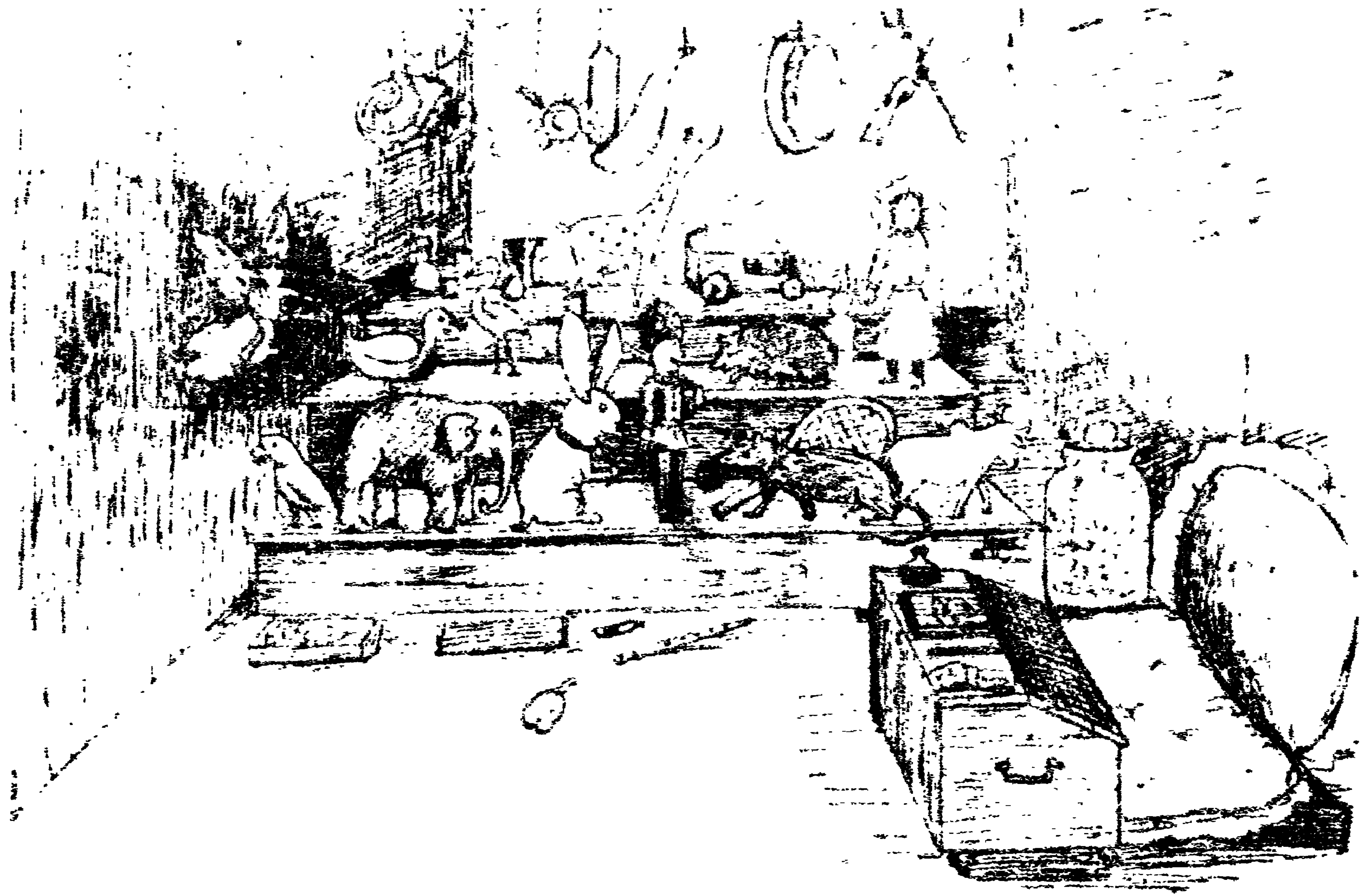

રમકડાંની દુકાન

ગંગુકાકાની દુકાન તો નાની સરખી, પણ તેમાં રમકડાં બહુ. હાથી ને ઘોડા ને ઊંટ, મોટર ને ઘુઘરા ને ચોર, બિલાડાં, ઉંદર,—જો જોઇએ તે; બસ રમકડાં જ રમકડાં. ઉપરે રમકડાં ને નીચે ય રમકડાં!

ગંગુકાકાને ગામનાં બધાં છોરૂ ઓળખે. રમકડાં લેવાં હોય તો તેમને ત્યાં જાય ને ન લેવાં હોય તો ય જાય. ગંગુકાકા ટીકડી તો સૌને મફત આપે. ખાટીમીઠી લેવા એટલાં તો છોકરાં આવે કે ન પૂછો વાત!

ગંગુકાકાના જેટલાં રમકડાં કોઇને ત્યાં ન

મંછુભાઈની દુકાન

મળે. સસ્તાં પણ બહુ. બધા કરતાં ભાવ ઓછા. એને ત્યાં વેચાય પણ બહુ તો.

કેમ વેચાય તે જાણો છો ? એ રમકડાં દેખાવજ એવાં સારાં કે સૌને લેવાનું મન થઇ જાય. ગજવામાં પૈસા ન હોય તોય મન થાય.

ગંગુકાકાની દુકાનમાં એક પરી રહે. દૂર ખૂણામાં એક બાકોરૂં. તે બાકોરામાંથી પરીના મહેલમાં જવાય. પરી તો રોજ રાતે મહેલમાંથી નીકળે ને બાકોરા વાટે બહાર આવે. તે જાદુઇ લાકડી લેતી આવે ને ગંગુકાકાનાં રમકડાં પર ફેરવી દે. બસ, ખલાસ ! બધાંય રમકડાં જીવતાં થઇ જાય. ઉંદર, ઊંટ, હાથી, સસલો, સિપાઇ, બંદૂકવાળો—સૌમાં જીવ આવે ને પછી તો સૌ કંઇ મઝા કરે, કંઇ મઝા !

ને તેથી જ દહાડે પણ સૌ એવાં મઝાનાં લાગે કે જાણે વસાવી જ લઇએ !

એક દહાડો તો પરીને સહેજ મોડું થયું. રોજ ઘડીઆળમાં બારના ટકોરા ટન ટન ટન ટન થાય

કે પરીબાઈ પધારે. લાકડી ફેરવે કે બસ, ખલાસ !

તે દહાડે તો છેક સાડાબારે જાદુઈ લાકડી ફરી. એકદમ સૌ જાણે ઝબકીને જાગ્યાં. રણછોડ રીંછડું બોલ્યું : અબે સાકર સસલા ! કોઈ દુકાનમાં છે જો હજી !

એટલામાં પ્રેમલો પોપટ બોલ્યો : હવે જા, જા. ગંગુકાકા તો ક્યારના ગયા. મેં તેમને જતા જોયા'તા ને !

અરે પણ પેલો ઉજાસ ત્યારે શાનો દેખાય છે ?—જો ને પ્રેમલા, અજવાળું અજવાળું છે ને ! –રણછોડ રીંછડું ફરી બોલ્યું.

એ–જો, ઝબકારો થયો !–સાકર સસલાએ કહ્યું.

પેલો ઉલ્લુ ઉંદરડો ઉસ્તાદ કેમ દેખાતો નથી ? ને બહાદુર સિપાઈ ક્યાં ભાગી ગયો ?–બાબુ બગલાએ ટહુકો કર્યો.

હુપ હુપ કરતું એકદમ કોઈ કૂદતું આવ્યું. ને રણછોડ રીંછ, સાકર સસલો, પ્રેમલો પોપટ બધાંય જાણે અજવાળાથી નહાઈ ગયાં !

હુપ ! હુપ !–અરે, એ તો ઉસ્તાદ છે ઉસ્તાદ ! –બાબુ બગલો બોલી ઊઠ્યો.

હા, અલ્યા ! જો ને, મોટો બેટરી લઇને આવ્યો છે !–સાકર સસલો બોલ્યો. એ ઉસ્તાદ ઉંદરડો જ હતો. તેણે જ બધા પર બેટરીમાંથી રોશની પાડી હતી, અને બધાંને ચમકાવ્યાં હતાં.

અલ્યા, અમે તો એવાં બીધાં !–પ્રેમલો પોપટ બોલ્યો.

એમાં વળી બીવાનું શું ? હું તો પેલી વીંટી ખોળતો'તો વીંટી--ઉસ્તાદ ઉંદરે જવાબ દીધો.

વળી વીંટી શી ને વાત શી ? તું તો કંઇ ને કંઇ ખોટાં તોફાન જ જગાવતો દેખું—રણછોડ રીંછડે ઠપકો આપ્યો.

હવે રણછોડકાકા !–ઉસ્તાદ ઉંદરડો બોલ્યો: એમ ચીઢાઇ કેમ જાઓ છો ? હું કંઇ ખોટું બોલતો નથી, ખરેખર વીંટી શોધું છું.

પણ વીંટી ખોઇ કોણે, કે તું શોધે છે ? તે તો કહે.–શૂરસિંહ સિપાઇ બોલ્યો.

ઉસ્તાદ ઉંદરડો કંઇ બોલ્યો નહિ, પણ ઝપ દઇને ઊંચે ભીંત પર એણે અજવાળું પાડયું; તો ત્યાં એક નાનું સરખું પાટિયું લટકતું હતું. તે પર લખેલું હતું:

> **ખોવાઇ છે**
>
> એક સોનાની વીંટી
>
> શોધનારને ઇનામ

બધાં રમકડાં ત્યાં ટોળે મળ્યાં ને પાટિયું વાંચ્યું.

પણ અલ્યા ઉસ્તાદ ! એ વીંટી ગંગુકાકાની દુકાનમાં ખોવાઇ જ ન હોય તો ?—પ્રેમલા પોપટે વાંધો કાઢયો.

ઓહોહોહો ! મોટા અક્કલબાજ ખાં તો જુઓ ! —ઉસ્તાદ ઉંદરડાએ ઠેકડીને અવાજે કહ્યું : અરે, ભલા માણસ, મેં એ વીંટી અડધી તો ખોળી પણ કાઢી ! તો હવે બાકીની અડધી કાલે શોધે તો ચાલશે.

–રણછોડ રીંછડે પાછી ઠેકડી કરી.

ના, ના, ભાઇ, એમ શું કરોછ ?–પન્ના પૂતળી બોલી: ચાલોની આપણે બધાં મળીને ખોળી કાઢીએ. સૌને ઇનામ મળશે.

હું પણ મદદ કરીશ–સાકર સસલો બોલ્યો: ઇનામમાં લાડુ મળે તો સારૂં પડે !

હસમુખ હાથી અત્યાર સુધી દૂર ઊભો ઊભો આ બધું સાંભળ્યા કરતો હતો. તે હવે પાસે આવ્યો ને બોલ્યોઃ તમે બધા શોધી કાઢો, ને ઇનામમાં લાડુલાપસી શું મળે છે તે મને કહેજો, એટલે એક કોળિયે હું સાફ કરી નાંખીશ.

ના, હસમુખદાદા, એમ ના ચાલે. જે મળે તેમાં સૌનો સરખો ભાગ !–શૂરસિંહ સિપાઇએ કહ્યું.

અરે, એ તો મશ્કરી કરે છે ! એ તો છે જ એવો બટકબોલો !–પન્ના પૂતળી બોલી.

હસમુખ હાથી હી હી હી કરતો હસી પડયો.

ચાલો ત્યારે, બધા શોધવા–એમ કહી ઉસ્તાદ

ઉંદરડે માર્યો એક કૂદકો.

પછી તો બધાં રમકડાંએ દોડાદોડ કરી મૂકી. પ્રેમલો પોપટ, જગુ જીરાફ, સાકર સસલો, હસમુખ હાથી, રણછોડ રીંછ, બંકુ બળદ—બધા આમ દોડે ને તેમ દોડે ! ખાંખાંખોળા કરે, કે ક્યાંયથી વીંટી જડે છે !

થોડી વાર થઇ એટલામાં બંકુ બળદ તો ચારે પગે કૂદી ઊઠયો: બોલો હર્ હર્ મહાદેવ ! સાકર, બાબુ, હસમુખ ! બધા આમ આવો, જુઓ મેં વીંટી શોધી કાઢી. ને વીંટીયે કેટલી, એક નહિ, બે નહિ પણ પાંચ પચાસ ! ને બધી ખાસ્સી લાલ ને પીળી ને લીલી ને સોનેરી !

અરે, પણ ભગાના ભાઇ, વીંટી ખોવાઇ છે આખી એક, ને તું વળી પાંચ પચાસ ક્યાંથી શોધી લાવ્યો ?—ઉસ્તાદ ઉંદરડે વાંધો કાઢયો.

અરે પણ ઉલ્લુ ! જો તો ખરો, પછી આગળ વાત કર ને.—હસમુખ હાથીએ ઉસ્તાદ ઉંદરડાને ધમકાવ્યો ને પછી તો સૌ બંકુ બળદ તરફ દોડયા.

જુએ છે તો એક નાનકડું ખોખું ભરીને વીંટી જ વીંટી હતી. ખોખાની બહાર પણ બેચાર પડેલી.

આવો, ભાઇ આવો, જુઓ બધા!—બંકુ બળદે બધાને બોલાવ્યા.

ઉસ્તાદ ઉંદરડે બેટરીમાંથી અજવાળું પાડ્યું. ને પછી હી હી હી કરતો હસીને બોલી ઊઠ્યો: હર્ર હર્ર મહાદેવ! અલ્યા, બંકુ! તું તો બળદ છે બળદ! આ તો છત્રીમાં ભેરવવાની વીંટી ગંગુ-કાકા દોઢિયાની બબ્બે વેચે છે, બબ્બે! હા હા હા હા હા!

બધાં રમકડાં હસી પડ્યાં ને બંકુ બળદ શરમાઇ ગયો. તે ઊભી પૂછડીએ ત્યાંથી નાસીને એક ખૂણામાં ભરાઇ ગયો.

એટલામાં હસમુખ હાથી બોલ્યો: અલ્યા ઉસ્તાદ! મેં એક મનસૂબો કર્યો છે. એ વીંટીથી રમત સરસ રમી શકાશે.

શું?—પ્રેમલો પોપટ બોલ્યો.

શું ?--બાબુ બગલો બોલ્યો.

શું ?–રણછોડ રીંછડું બોલ્યું.

શું ?–પન્ના પૂતળી બોલી.

સૌ એકસામટાં પૂછવા લાગ્યાં.

હું સમજ્યો ! હું સમજ્યો !—કરતો ઉસ્તાદ ઉંદરડો કૂદવા ને નાચવા લાગ્યો.

ઓહોહો ! શી શેખી કરે છે ? બોલ ત્યારે, તું શું સમજ્યો ?–પન્ના પૂતળી ઉસ્તાદના રોફથી ગુસ્સે થઇ બોલી.

કુકડીદાવ ! કુકડીદાવ !--ઉસ્તાદ ઉંદરડે તરત જવાબ આપ્યો : ગંગુકાકા કોડી પણ વેચે છે. કોડી લઇ આવું એટલે રમીએ કુકડીદાવ. વીંટી તે આપણી કુકડી.

હસમુખ હાથી કહે : ખરી વાત, મારા મનમાં પણ એ જ હતું. પણ અલ્યા, ચાક મળશે કે ?

હઉવે ! ચાક પણ છેસ્તો. ચાલો ત્યારે કોણ કોણ રમે છે ? ચાર જણા જ રમશે.–શૂરસિંહ સિપાઇ બોલ્યો.

એટલામાં તો ઉસ્તાદ ઉંદરડો કૂદતો કૂદતો ગયો ને ક્યાંકથી ચાક લઇ આવ્યો. ચાક વડે તેણે કુકડીદાવનાં ખાનાં આમ પાંડયાં:

		X		
X		X		X
		X		

બધાં કહે: હું રમીશ, હું રમીશ; પણ હસમુખ હાથી ડાહ્યો હતો. તે કહે: બધા રમવા જાય તો કોઇ નહિ રમે. તેથી ચાર જણા રમે ને બીજા ચાર તેની મદદમાં રહે. બાકીનાં જુએ. એક બાજી પૂરી થાય પછી તેઓ રમે.

એ વાત કબૂલ છે--બે ત્રણ જણાએ કહ્યું.

ત્યારે પહેલી બાજીમાં હું, ઉસ્તાદ, રણછોડ રીંછ ને પ્રેમલો પોપટ.

મને આ વખતે નહિ રાખો ?—પન્ના પૂતળી

બોલી.

જા ભાઇ, તું રમ. હું પછી રમીશ—કહી ઉસ્તાદ ઉંદરડે પોતાની રમત જતી કરી. કેવો ભલો?

પછી ચાર ખાનામાં ચાર ચાર જુદા જુદા રંગની વીંટી મૂકી હસમુખ ને રણછોડ ને પન્ના ને પ્રેમલો પોપટ રમવા બેઠાં.

એટલામાં ઉસ્તાદ બોલ્યો: યાર, મને એક નવી વાત સૂઝે છે. હારેજીતે તેનું શું? હારે તેને કંઇક સજા થવી જોઇએ.

ના ભાઇ! બાજી હારે ને બાજી જીતે. તેમાં વળી સજા શી ને ઇનામ શું? --પન્ના પૂતળી બોલી પડી. તે બિચારીને હારી જવાનો ડર હશે, નહિ વારુ?

પણ હું સજા કરું તે તું સાંભળની! નાહક શું રડી પડે છે?--ઉસ્તાદ ઉંદરડે જરા ઠેકડી ઉડાવી.

શું ભાઇ, શું?--બે ચાર જણા બોલી પડયાં.

હારે તે પાછલે પગે પચીસ ડગલાં ચાલે—-હસમુખ હાથી બોલ્યો.

ના, હું બોલું છું તે વાક્ય પચીસ વાર બોલેઃ

સુપડામાં સાનીવાની વાની મેલી સાની ખાઉં

તાડ ઉપર કાગ બેઠો ઉતર કાગ તાડ ખાઉં

જેટલી વાર ભૂલ પડે તેટલી વાર ફરી બોલવું પડે.–ઉસ્તાદ ઉંદરડે નવી ગમ્મત કાઢી.

હા હા ! એ તો પેલી ‘કચુંબર’ની ચોપડીમાં છે! ગંગુકાકાનો ડીકો તે દિવસે વાંચતો'તો ! –પ્રેમલો પોપટ બોલી ઊઠયો.

મેં એવું નવું બનાવ્યું છે, જો !--એમ બોલતો બંકુ બળદ ખૂણામાંથી દોડી આવ્યોઃ

ડાલું મૂકી લાડુ લેતાં લાડુ ડાલું પડી ગયાં !

એ પણ ઠીક છે ! તું તો મહાદેવનો પોઠિયો ! તને લાડુ સિવાય બીજું સૂજે શું ?–શૂરસિંહ સિપાઇ બોલ્યો.

ચાલો ત્યારે, કબૂલ છે ?

ચારે જણ બોલ્યાંઃ કબૂલ છે. પણ બંકુવાળું બોલીશું.

ઠીક ત્યારે. શરત નક્કી. હારે તે પચીસ વાર

બંકુવાળું વાક્ય બોલે.--ઉસ્તાદે કહ્યું.

એટલે તો પન્ના પૂતળી બોલી જોવા લાગી: લાડુ મૂકી ડાલું લાડુ ડાલું લેતાં પડી ગયાં ! આ તો કંઈ બોલાતું નથી, ભાઇ.

તે જ ખૂબી છે ને !--બંકુ બળદે મલકાતાં મલકાતાં જણાવ્યું.

પછી તો બાજી રમાવા માંડી. ચારે કોડી ચત્તી પડે તો ચાર ગણે. ઊંધી પડે તો આઠ ગણે, ચાર કે આઠ પડે તો ફરી કોડી નાંખવાની. તે ને તે રકમ ત્રણ વાર આવે તો બધી રકમ ફોક.

હસમુખ ઠરેલ રીતે સારૂં રમતો હતો. પન્ના પૂતળી ડરતી ડરતી ચાલે. પ્રેમલો પોપટ ઝપાટા-ભેર ચલાવે, ને બાબુ બગલાની તો રકમ જ બરાબર ન આવે ને ! હાથી ને પુતળી બે ભેરૂ હતા. પોપટ ને બગલો ભેરૂ હતા.

છેવટે બાજી પૂરી થઇ. પોપટ ને બગલો હારી ગયા. હસમુખ ને પૂતળી હસવા ને કૂદવા લાગ્યાં. પણ બિચારા હસમુખથી ભારે શરીરે બરાબર કૂ-

દાતું ન હતું !

પ્રેમલો પોપટ બોલવા લાગ્યો: લાડુ લેતાં ડાલું મૂકી ડાલું લાડુ ગબડી ગયાં !

એમ નહિ, જો !--બંકુએ ફરીથી બોલી બતાવ્યું.

પોપટ કહે : બહુ અઘરૂં બોલવાનું છે, ભાઈ.

પછી એ ધીરે ધીરે ચીપી ચીપીને બોલ્યો, એટલે બરાબર બોલાયું.

એ પાંચેક વાર બોલ્યો હશે એટલામાં તો ફૂર ફૂર ફૂર ફૂર ફૂર અવાજ થયો! ને એકદમ બધું અજવાળું અજવાળું થઇ ગયું. બધાં રમકડાં નાચી ઊઠયાં: પરી આવી છે! પરી આવી છે! ખાવાનું તો લાવી છે. પરી તો આવી છે! એમ બોલવા લાગ્યાં.

સાચે જ પરી ત્યાં આવીને ઊભી રહી. તે બોલી: કેમરે પોરિયાંઓ! ગમ્મત પડી કે?

હઉવે! બહુ ગમ્મત પડી! ઉસ્તાદ ઉંદરડો બોલી ઊઠયો.

બોલો, આજે શું ખાવું છે?

પ્રેમલો પોપટ કહે: મરચાં, જમરૂખ.

ઉંદરડો કહે: ભજિયાં, લાડુ, દરાખ!

હાથી કહે: લાડુ, લાડુ. એમ બધાં બૂમાબૂમ કરી ઊઠયાં.

આજે તો દરાખ મળશે—કહી પરીએ તો સિસોટી પાડી. એટલે બધો વરસાદ જ વરસાદ! નર્યો દરાખનો જ વરસાદ.

બધાં રમકડાં લૂંટવા પડયાં.

એવામાં શૂરસિંહ સિપાઇની નજર બારણાં તરફ પડી. તેને કંઇ અજવાળું દેખાયું. બહાર કુંચીનો અવાજ સંભળાયો. તે બોલી ઊઠયો: ભાગો, ભાઇ, ભાગો! ગંગુકાકો આવ્યો છે. ચાવીથી ઉઘાડે છે. ભાગો રે, ભાગો!

બધાં રમકડાં ચમકી ગયાં. પરીબાઇ પણ ચમકી ગયાં. ચડપ લઇને લાકડી ફેરવી. બધાં રમકડાં ઠેકાણે જઇ ગુપચુપ બેસી ગયાં. જાણે કશામાંજ નથી. નહિ હાલે, નહિ ચાલે! જીવ આવેલો જતો રહ્યો.

ગડપ લઇને પરીબાઇ પણ દરમાં ઝટપટ પેસી ગયાં.

તાળું ઊઘડયું. આગળો ઊઘડયો. ગંગુકાકા અંદર આવ્યા. પૈસાની થેલી રહી ગયલી. ગંગુકાકાને ઘેર યાદ આવ્યું, તેથી લેવાને આવ્યા'તા!

બધું સૂમસામ!

સમાપ્ત

ગાંડીવની કુમારમાળા: ૪–૫

ગેબી સૃષ્ટિ

માણુસની ઉત્પત્તિ વાંદરામાંથી થઇ એમ મનાય છે. અને એક પછી એક કેવી રીતે ને કયા કયા રૂપ મારફત એ બન્યું તેની સાંકળ પંડિતોએ ગોઠવી છે. પણ એ સાંકળમાં કેટલાક અંકોડા ખૂટે છે. એ ખૂટતા અંકોડા–પ્રાણીઓની કોઇ નવી જ ગેબી સૃષ્ટિ દુનિયામાં એક ઠેકાણે સાંપડે છે. પણ તે ઇતિહાસ દુનિયાને આપવા માટે ચાર સાહસિક વીરો કેવાં કેવાં સંકટો વેઠે છે તેની આ કહાણી જગવિખ્યાત નવલલેખક સર કોનન ડોઇલે લખી છે, અને ઘણી જ રસભરી છે.

કિંમત ૧–૮–૦

પોસ્ટેજ જુદું

ગાંડીવ

ગાંડીવની કુમારમાળા : ૩

શિકારિકા

લખનાર

શ્રી જીવરામ જોષી

આમાં સાત સાચ્ચી શિકારકહાણીઓનો સમાવેશ કર્યો છેઃ (૧) સાપનો શિકાર (૨) રીંછનો શિકાર (૩) શિયાળનો શિકાર (૪) સૂવરનો શિકાર (૫) મરઘીનો શિકાર (૬) સિંહનો સામનો (૭) વાઘનો પરચો

સાતે કહાણીઓ રસબસતી અને માહિતીથી ભરપૂર છે. સાહસ અને હિંમતના અજબ નમૂના એમાં રજુ થયા છે. અને એની વિશિષ્ટતા એ છે, કે ખુદ શિકાર કરનારે જ એ કહાણીઓ રૂચિકર બાનીમાં લખી છે. ગુજરાતી ભાષામાં શિકારની કહાણીઓને લગતું આ એક જ ને પહેલું જ પુસ્તક છે. અને એની કિંમત નજીવી છે. માત્ર આના આઠ. પોસ્ટેજ દોઢ આનો.